A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2016. február 4.*

„Szolgáltatásnyújtás szabadsága — EUMSZ 56. cikk — Szerencsejátékok — Sportversenyekre vonatkozó fogadások tekintetében fennálló állami monopólium — Előzetes hatósági engedély — Piaci magánszereplők kizárása — Másik tagállamban letelepedett piaci szereplő javára történő fogadásgyűjtés — Büntetőjogi szankciók — Az uniós joggal ellentétes nemzeti rendelkezés — Kiszorítás — A piaci magánszereplők részére korlátozott számú koncesszió odaítélését előíró rendszerre való átállás — Az átláthatóság és a pártatlanság elve — 98/34/EK irányelv — 8. cikk — Műszaki szabályok — A szolgáltatásokra vonatkozó szabályok — Közlési kötelezettség”

A C-336/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Amtsgericht Sonthofen (sonthofeni helyi bíróság, Németország) a Bírósághoz 2014. július 11-én érkezett, 2013. május 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

Sebat Ince ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano, a bíróság elnökhelyettese, az első tanács elnökeként eljárva, A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger és S. Rodin (előadó) bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. június 10-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– Sebat Ince képviseletében M. Arendts, R. Karpenstein és R. Reichert Rechtsanwälte,

– a német kormány képviseletében T. Henze és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében P. Vlaemminck, B. Van Vooren és R. Verbeke advocaten, valamint M. Jacobs, L. Van den Broeck és J. Van Holm, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében E.-M. Mamouna és M. Tassopoulou, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében G. Braun és H. Tserepa-Lacombe, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

a főtanácsnok indítványának a 2015. október 22-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 56. cikknek és az 1998. július 20-i 98/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 217., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 8. o.) módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1998. június 22-i 98/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 204., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 20. kötet, 337. o.; a továbbiakban: 98/34 irányelv) 8. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az S. Incével szemben indított két, egyesített büntetőeljárás keretében terjesztették elő, akivel szemben azt rótták fel, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság által kiadott engedély nélkül sportfogadás-közvetítéssel foglalkozott Bajorország területén.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 98/34 irányelv (5) és (7) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(5) mivel a Bizottság számára lényeges, hogy a műszaki rendelkezések elfogadását megelőzően a szükséges információ rendelkezésére álljon; mivel azoknak a tagállamoknak, amelyeknek elő kell segíteniük, hogy a Bizottság teljesíthesse a Szerződés 5. cikke szerinti feladatát, értesíteniük kell a Bizottságot a műszaki szabályokat érintő projektjeikről;

(6) mivel a tagállamokat is tájékoztatni kell az egyes tagállamok által tervezett műszaki szabályokról;

(7) mivel a belső piac célja olyan környezet megteremtése, amely előmozdítja a vállalkozások versenyképességét; mivel a fokozottabb információszolgáltatás elősegíti e piac előnyeinek a vállalkozások által történő jobb kihasználását; mivel a bejelentett projektek címeinek rendszeres közzététele és a bizalmas jellegre vonatkozó rendelkezések útján lehetővé kell tenni a gazdasági szereplők számára, hogy a más tagállamok által javasolt nemzeti műszaki szabályok hatásait illetően állást foglaljanak”.

4 Ezen irányelv 1. cikke kimondja:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő meghatározásokat kell alkalmazni:

1. »termék«: minden iparilag előállított termék és mezőgazdasági termék, beleértve a haltermékeket is;

2. »szolgáltatás« az információs társadalom bármely szolgáltatása, azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás.

[...]

3. »műszaki leírás«: egy dokumentumban szereplő részletes leírás, amely egy termék előírt tulajdonságait határozza meg, ilyen például a minőségi színvonal, a teljesítmény, a biztonság vagy a méretek, beleértve a termékre alkalmazandó olyan követelményeket, mint a termék megnevezése, a terminológia, a jelképek, a vizsgálat és a vizsgálati módszerek, a csomagolás, a jelölés vagy címkézés és a megfelelőségértékelési eljárások.

   [...]

4. »egyéb követelmények«: a műszaki leíráson kívüli egyéb olyan követelmény, amelyet a termékre különösen a fogyasztók vagy a környezet védelme céljából írnak elő, és amely befolyásolja a termék forgalomba hozatal utáni életciklusát, ilyen követelmény például a használat, az újrafeldolgozás, az újrafelhasználás vagy hulladékkezelés feltételei, ha ezek a feltételek jelentősen befolyásolhatják a termék összetételét vagy természetét, valamint értékesítését;

5. »szolgáltatásokra vonatkozó szabály«: a 2. pont értelmében vett szolgáltatási tevékenységek megkezdésére és végzésére vonatkozó általános jellegű követelmény, különösen a szolgáltatóra, a szolgáltatásokra és a szolgáltatást igénybe vevőre vonatkozó rendelkezések, ide nem értve az olyan szabályokat, amelyek nem kifejezetten az említett pontban meghatározott szolgáltatásokra vonatkoznak.

   [...]

11. »műszaki szabály«: műszaki leírások és más követelmények vagy szolgáltatásra vonatkozó szabályok, beleértve a vonatkozó közigazgatási rendelkezéseket is, amelyek betartása az értékesítés, a szolgáltatásnyújtás, valamely szolgáltató létrehozása vagy a valamely tagállamban vagy annak nagyobb részén történő használat esetén de jure vagy de facto kötelező, valamint a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései, kivéve a 10. cikkben foglaltakat, amelyek megtiltják valamely termék gyártását, behozatalát, értékesítését vagy használatát, vagy valamely szolgáltatás nyújtását vagy használatát, illetve valamely szolgáltató létrehozását.

    [...]”

5 Az említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 10. cikkre is figyelemmel a tagállamok azonnal közölnek a Bizottsággal minden műszakiszabály-tervezetet, kivéve ha az csak egy nemzetközi vagy európai szabvány teljes szövegét ülteti át, ebben az esetben a megfelelő szabványra történő hivatkozás is elegendő; a Bizottságot egy közleményben a szabály elfogadása szükségességének indokairól is tájékoztatni kell, amennyiben ezek nem derülnek ki már a tervezetből is.

Ha szükséges, a tagállamok egyidejűleg közlik az elsődlegesen és közvetlenül érintett alapvető törvényi és rendeleti rendelkezések szövegét, ha ezen szövegek ismerete szükséges a műszakiszabály-tervezet jelentőségének megítéléséhez, amennyiben egy korábbi közleményben még nem tették ezt meg.

A tagállamok a fenti feltételek mellett újra közlik a tervezetet, ha olyan változtatásokat hajtanak rajta végre, amelyek jelentős mértékben módosítják azok hatályát, lerövidítik a végrehajtására eredetileg előirányzott időtartamokat, leírásokat vagy követelményeket fűznek hozzá, illetve ez utóbbiakat szigorítják.

[...]”

B – A német jog

A szövetségi jog

6 A büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch) 284. §-a szerint:

„(1) Aki nyilvánosan és a hatóság engedélye nélkül szerencsejátékot szervez, bonyolít, vagy ilyen célra biztosítja a szükséges berendezéseket, két évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntetendő.

[...]

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt

1. üzletszerűen; vagy

2. ilyen bűncselekmények elkövetésére szervezett bűnszövetség tagjaként követi el,

három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[...]”

A szerencsejátékokról szóló szerződés

7 A tartományok a 2004. július 1-jén hatályba lépett, a lottójátékról szóló német államszerződéssel (Staatsvertrag zum Lotteriewesen in Deutschland, a továbbiakban: lottójátékról szóló szerződés) határozták meg, a kaszinók kivételével, a szerencsejátékok üzletszerű szervezésének, üzemeltetésének és elhelyezésének egységes keretét.

8 Egy 2006. március 28-án hozott ítéletben a Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság) a lottójátékról szóló szerződés bajorországi átültetését biztosító szabályozás kapcsán úgy ítélte meg, hogy a sportversenyekre vonatkozó fogadások tekintetében az e tartományban fennálló állami monopólium sérti az alaptörvény (Grundgesetz) 12. §-ának (1) bekezdését, amely a foglalkozás megválasztásának szabadságát biztosítja. Az említett bíróság többek között megállapította, hogy az említett monopólium – mivel anélkül zárja ki a magán fogadásszervezési tevékenységet, hogy megfelelő szabályozási háttérrel strukturálisan és érdemben, mind jogi, mind pedig gyakorlati szempontból biztosítaná a játékszenvedély csökkentésére és a játékfüggőség elleni küzdelemre irányuló cél tényleges követését – aránytalanul sérti a foglalkozás megválasztásának így biztosított szabadságát.

9 A szerencsejátékokról szóló államszerződés (Staatsvertrag zum Glücksspielwesen, a továbbiakban: szerencsejátékokról szóló szerződés), amely 2008. január 1-jén lépett hatályba, új, egységes keretet alakított ki a szerencsejátékok szervezése, lebonyolítása és közvetítése tekintetében annak érdekében, hogy eleget tegyen a Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság) említett 2006. március 28-i ítéletében előírt követelményeknek. A 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése alapján a szerencsejátékokról szóló szerződés tervezetét közölték a Bizottsággal.

10 A szerencsejátékokról szóló szerződés 1. §-a értelmében annak céljai a következők voltak:

„1. a szerencsejátékok és a fogadás okozta függőség kialakulásának megakadályozása és a függőség elleni hatékony küzdelem feltételeinek megteremtése,

2. a szerencsejáték-kínálat korlátozása és a lakosság játékösztönének rendezett és ellenőrzött mederbe terelése, különösen az engedély nélküli szerencsejátékok felé fordulás megakadályozása,

3. a fiatalkorúak és a játékosok védelmének biztosítása,

4. a szerencsejátékok megfelelő lebonyolításának biztosítása, a játékosok csalással szembeni védelme és a szerencsejátékokhoz kapcsolódó és azt kísérő bűnözés megelőzése.”

11 E szerződés 4. §-a a következőképpen rendelkezett:

„(1) Nyilvános szerencsejátékok csak az egyes tartományok hatáskörrel rendelkező hatóságainak engedélyével szervezhetők és közvetíthetők. Ilyen játékok szervezése és közvetítése az említett engedély hiányában tilos (tiltott szerencsejáték)

(2) Az engedély kiállítását meg kell tagadni, ha a szervezés vagy a közvetítés az 1. §-ban meghatározott célokkal ellentétes. A jelen államszerződés szerint nem adható engedély tiltott szerencsejáték közvetítésére. Az engedély megszerzésére senkinek nincs alanyi joga.

[...]

(4) Nyilvános szerencsejátékok interneten keresztül történő szervezése és közvetítése tilos.”

12 Az említett szerződés 5. §-ának (3) bekezdése értelmében:

„A nyilvános szerencsejáték televízióban […], interneten vagy telekommunikációs eszközök útján való hirdetése tilos.”

13 Ugyanezen szerződés 10. §-a a következőképpen szólt:

„(1) Az 1. §-ban felsorolt célok megvalósítása érdekében a tartományok jogszabályban előírt feladata a megfelelő szerencsejáték-kínálat biztosítása. E feladatukban a játékfüggőség elleni küzdelem területén jártas szakértőkből álló szakmai bizottság segíti őket.

(2) A törvény értelmében ezt a feladatot elláthatják maguk a tartományok is, vagy ennek ellátásával megbízhatnak olyan közjogi jogi személyeket vagy magánjogi társaságokat, amelyekben közjogi jogi személyek közvetlenül vagy közvetve meghatározó részesedéssel rendelkeznek.

[...]

(5) A (2) bekezdésben említettektől eltérő személyek kizárólag lottójátékok és a harmadik rész rendelkezései szerinti játékok szervezésére jogosultak.”

14 A szerencsejátékokról szóló szerződés 21. §-ának (2) bekezdése tiltja különösen, hogy a sportfogadás-szervezés és -közvetítés vagy az e fogadásokra irányuló hirdetések műsor- vagy telemédiaszolgáltatások útján sportesemények továbbközvetítéséhez kapcsolódjanak.

15 E szerződés 25. §-ának (6) bekezdése határozta meg azokat a feltételeket, amelyek között a tartományok az említett szerződés 4. §-a (4) bekezdésétől eltérve jogosultak voltak arra, hogy engedélyezzék az internetes lottójáték-szervezést és -közvetítést.

16 Ugyanezen szerződés 28. §-ának (1) bekezdése lehetővé tette a tartományok számára, hogy e szerződés hatályát annak a 2011. december 31-i lejártakor meghosszabbítsák. A tartományok nem éltek ezzel a lehetőséggel. Mindazonáltal Schleswig-Holstein tartomány kivételével mindegyik tartomány olyan intézkedéseket fogadott el, amelyek értelmében a szerencsejátékokról szóló szerződés hatályának lejártát követően az abban foglalt szabályokat tartományi jogszabályokként a tartományok közötti új szerződés hatálybalépéséig továbbra is alkalmazni kell. Bajorországban az erre vonatkozó rendelkezés a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló, 2007. december 20-i bajor törvény

(Bayerisches Gesetz zur Ausführung des Staatsvertrages zum Glücksspielwesen in Deutschland; GVBl S. 922, BayRS 2187–3-I; a továbbiakban: a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény) 10. §-ának (2) bekezdésében szerepelt. Sem e törvényt, sem pedig a többi tartomány által elfogadott kapcsolódó rendelkezések tervezetét nem közölték a Bizottsággal a 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

A szerencsejátékokról szóló módosító szerződés

17 A tartományok között létrejött szerencsejátékokról szóló módosító szerződés (Glücksspieländerungsstaatsvertrag; a továbbiakban: módosító szerződés) 2012. július 1-jén lépett hatályba Bajorországban.

18 A módosító szerződés 1. és 4. §-a lényegét tekintve azonos a szerencsejátékokról szóló szerződés 1. és 4. §-ával.

19 A módosító szerződés 10. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az 1. §-ban felsorolt célok megvalósítása érdekében a tartományok jogszabályban előírt feladata a megfelelő szerencsejáték-kínálat biztosítása. E feladatukban szakmai bizottság segíti őket. E szakmai bizottság olyan személyekből áll, akik az 1. §-ban meghatározott célokra figyelemmel speciális tudományos vagy gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek.

(2) A törvény értelmében ezt a közfeladatot elláthatják maguk a tartományok is, vagy ennek ellátásával megbízhatnak olyan közjogi intézményt, amelyet a [módosító] szerződésben részes tartományok közösen tartanak fenn, vagy közjogi jogi személyeket, vagy olyan magánjogi társaságokat, amelyekben közjogi jogi személyek közvetlenül vagy közvetve meghatározó részesedéssel rendelkeznek.

[...]

(6) A (2) és (3) bekezdésben említetteken kívül más személyek csak lottót és a harmadik szakasz rendelkezéseiben szereplő játékokat szervezhetnek.”

20 A módosító szerződés „Sportfogadásokra vonatkozó kísérleti kikötés” címet viselő 10a. §-a szerint:

„1) Az 1. §-ban meghatározott célok legszélesebb körű megvalósítása érdekében, különösen az értékelés során azonosított feketepiac ellen irányuló küzdelem keretében, a 10. § (6) bekezdése a szerencsejátékokról szóló első módosító szerződés hatálybalépésének időpontjától számított hétéves időtartam alatt nem alkalmazandó a sportfogadások szervezésére.

Ezen időtartam alatt a sportfogadások kizárólag koncesszió keretében szervezhetők.

3) A koncessziókból legfeljebb 20 osztható ki.

4) A koncesszió az alaprendelkezések és a 4c. §-a (2) bekezdésének megfelelően meghatározott kiegészítő rendelkezések alapján feljogosítja a koncesszió jogosultját arra, hogy a 4. § (4) bekezdésében előírt tilalomtól eltérve az interneten szervezzen és közvetítsen sportfogadásokat. A 4. § (5) és (6) bekezdése analógia útján alkalmazandó. A koncesszió hatálya a Németországi Szövetségi Köztársaság és azon tagállamok területére korlátozódik, amelyek a saját területükön elismerik a német engedély érvényességét.

5) A tartományok az 1. §-ban meghatározott célok elérése érdekében korlátozzák a fogadásközvetítő szervezetek számát. Az e szervezetek keretében történő sportfogadás-közvetítéshez a 4. § (1) bekezdésének első mondatában meghatározott engedély szükséges. A 29. § (2) bekezdésének második mondata analógia útján alkalmazandó."

21 A módosító szerződés 29. §-a lehetővé teszi a sportfogadás szervezésére feljogosított állami piaci szereplők, valamint azok közvetítői számára, hogy az első koncesszió odaítélésétől számított egyéves időtartam alatt továbbra is kínáljanak ilyen fogadásokat, anélkül hogy maguk koncesszióval rendelkeznének.

22 A módosító szerződés 4a.-4e. §-a korlátok közé szorítja a koncessziós rendszert. Különösen a 4a. § (4) bekezdése tartalmazza a koncessziók odaítélésére vonatkozó feltételeket, és megköveteli többek között a szerencsejáték-szervezéshez szükséges eszközök jogszerű eredetének igazolását. Az említett szerződés 4b. §-a előírja a koncessziók odaítélésére vonatkozó eljárás szabályait. E § különösen az (5) bekezdésében felsorolja azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a választást több olyan ajánlattevő közül, akik alkalmasak valamely koncesszió megszerzésére.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

23 A kérdést előterjesztő bíróságnak a kempteni ügyészség (Staatsanwaltschaft Kempten, Bajorország) által felhozott kifogások tárgyában kell állást foglalnia két egyesített büntetőeljárás keretében, amelyeket S. Ince Németországban lakóhellyel rendelkező török állampolgár ellen indítottak a büntető törvénykönyv 284. §-a alapján.

24 A kempteni ügyészség azzal vádolja S. Ince-t, hogy egy Bajorországban található sportbárban elhelyezett fogadóautomata segítségével sportfogadások közvetítésére irányuló tevékenységet folytatott anélkül, hogy az érintett tartomány hatáskörrel rendelkező hatósága által kiadott engedéllyel rendelkezett volna. S. Ince egy Ausztriában székhellyel rendelkező és az e tagállamban való sportfogadás-szervezésre feljogosító engedéllyel rendelkező társaság javára végezte e fogadások gyűjtését. Ugyanakkor az említett társaság nem rendelkezett engedéllyel arra, hogy Németországban folytasson ilyen fogadásszervezési tevékenységet.

25 Az S. Ince ellen felhozott vádak az első büntetőeljárás vonatkozásában a 2012. január 11. és január 12. közötti időszakot, míg a második büntetőeljárás vonatkozásában a 2012. április 13. és november 7. közötti időszakot érintik. Ezen eljárások lényegében kizárólag a tényállás megvalósulása idején hatályos német jogi háttér szempontjából térnek el egymástól.

26 Az első, valamint a második, 2012. április 13. és június 30. közötti időszakot érintő vádak alapjául szolgáló tényállás a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény hatálya alá tartozott, amely előírta, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés hatályának lejártát követően az abban foglalt szabályokat bajorországi tartományi jogszabályokként továbbra is alkalmazni kell. E szerződés állami monopóliumot hozott létre a sportfogadások szervezésére és közvetítésére, és egyrészt a 4. §-ának (1) bekezdésében megtiltotta a sportfogadásoknak a Bajorország tartományi hatáskörrel rendelkező hatósága által kiadott engedély nélküli szervezését és közvetítését, másrészt a 10. §-ának (5) bekezdésében kizárta az ilyen engedélyek piaci magánszereplők részére történő megadását.

27 A Stoß és társai ítéletben (C-316/07, 358/07–C-360/07, 409/07 és C-410/07, EU:C:2010:504), valamint a Carmen Media Group ítéletben (C-46/08, EU:C:2010:505) a Bíróság kimondta, hogy a német bíróságok joggal juthattak arra az álláspontra, hogy a lottójátékról szóló szerződés és a szerencsejátékokról szóló szerződés eredményeképpen létrejövő állami monopólium nem volt alkalmas a német jogalkotó által hivatkozott közérdekű célok koherens és szisztematikus módon történő megvalósítására, különösen amiatt, hogy ezen állami monopólium jogosultjai intenzív

reklámkampányokat folytattak, és hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok olyan politikát folytattak, amely ösztönözte a nem az említett monopólium alá tartozó egyes szerencsejátékokban való részvételt, és a játékfüggőség kialakulásának különösen jelentős kockázatát hordozta magában.

28 A kérdést előterjesztő bíróság szerint minden német bíróság, amelynek a Bíróság a sportfogadásokra vonatkozó állami monopólium uniós joggal való összeegyeztethetőségéről kellett határoznia, arra a megállapításra jutott, hogy nem áll fenn ez az összeegyeztethetőség. Ugyanakkor e bíróságok eltérő álláspontot képviseltek az említett monopóliumból levonandó következmények tekintetében.

29 Egyrészt egyes német bíróságok, köztük a magasabb fokú közigazgatási bíróságok, egyes közigazgatási hatóságokhoz hasonlóan úgy vélik, hogy csak szerencsejátékokról szóló szerződés piaci magánszereplők kizárását előíró 10. §-ának (5) bekezdése összeegyeztethetetlen az uniós joggal, miközben az e szerződés 4. §-ának (1) bekezdésében szereplő engedélyezési kötelezettség összeegyeztethető e joggal. Következésképpen e bíróságok az uniós jog elsőbbségének elve alapján mellőzték a magánszereplők kizárását előíró rendelkezés alkalmazását. A bíróságok úgy vélték, hogy az ilyen piaci szereplőkre a szerencsejátékokról szóló szerződésben és a tartományok által az engedélyek állami piaci szereplők részére történő odaítélése vonatkozásában hozott végrehajtási törvényekben előírt anyagi jogi feltételeket kellett alkalmazni. Ily módon az említett bíróságok szerint eseti alapon kell megvizsgálni, hogy valamely piaci magánszereplő egy fiktív engedélyezési eljárás alapján szerezhet-e engedélyt az állami monopólium jogosultjaival és azok közvetítőivel szemben előírt feltételek között (a továbbiakban: fiktív engedélyezési eljárás).

30 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) több, 2013. május 16-án hozott ítéletében megerősítette és utólagosan kiegészítette a Stoß és társai ítéletből (C-316/07, 358/07–C-360/07, 409/07 és C-410/07, EU:C:2010:504), valamint a Carmen Media Group ítéletből (C-46/08, EU:C:2010:505) fakadó ítélkezési gyakorlatot, lehetővé téve, hogy a német engedéllyel nem rendelkező piaci magánszereplőket megelőző jelleggel eltiltsák a sportfogadás-szervezéstől és -közvetítéstől annak a hatáskörrel rendelkező hatóságok által való tisztázásáig, hogy e piaci szereplők alkalmasak-e ilyen engedély megszerzésére, feltéve hogy nem tűnik ki nyilvánvalóan, hogy az engedély odaítélésének az állami piaci szereplőkkel szemben előírt anyagi jogi feltételei – a monopólium rendszerére vonatkozó potenciálisan jogellenes rendelkezések kivételével –, teljesülnek.

31 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy egyetlen piaci magánszereplő sem szerzett sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre való engedélyt Németország területén a fiktív engedélyezési eljárás alapján.

32 Másrészt, más német bíróságok úgy vélik, hogy ha az engedélyezési kötelezettség és a piaci magánszereplőknek a szerencsejátékokról szóló szerződésben, valamint a tartományok végrehajtási törvényeiben való kizárására vonatkozó kötelezettség együttes hatása az uniós jog megsértését eredményezi, az említett kizárás alkalmazásának mellőzése és annak a fiktív engedélyezési eljárással való helyettesítése nem elegendő a megállapított jogellenesség orvoslására. A kérdést előterjesztő bíróság az ilyen megközelítés alátámasztása érdekében arra hivatkozik, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés és az azok végrehajtási törvényeiben előírt engedélyezési eljárást és engedélyezési feltételeket kizárólag a sportfogadás szervezésével foglalkozó állami piaci szereplők és azok közvetítői számára alkották meg.

33 A második, 2012. július 1-je és november 7. közötti időszakot érintő vádak alapjául szolgáló tényállást a módosító szerződés szabályozza. A módosító szerződés 10a. §-a által bevezetett sportfogadásokra vonatkozó kísérleti kikötés 2019. június 30-ig feloldotta az említett szerződés 10. §-a (6) bekezdésében foglalt tilalmat, amely a sportfogadások vonatkozásában szerencsejátékok szervezésére irányuló engedély piaci magánszereplőknek való kiadására vonatkozott. A piaci magánszereplők ily módon sportfogadás-szervezési koncesszióra vonatkozó előzetes engedély megadása révén elméletileg szerezhetnek ilyen engedélyt.

34 Ezen új szabályozás alapján az ilyen koncesszió megszerzése a sportfogadás szervezőjének a feladata. Miután a koncessziót odaítélték e szervezőnek, az ő közvetítői engedélyt szerezhetnek arra, hogy a javára fogadásokat gyűjtsenek. Az említett 10a. § előírja, hogy legfeljebb 20 koncesszió osztható ki a magán és/vagy állami piaci szereplők részére egy egész Németország területére vonatkozó központosított módon szervezett eljárás szerint. A módosító szerződés 29. §-a szerint ugyanakkor a koncesszió meglétének követelményét csak az első koncesszió kiosztását követő egy év elteltével kell alkalmazni a már fogadásszervezési tevékenységet folytató állami piaci szereplőkre és azok közvetítőire.

35 2012. június 8-án a koncesszióba adó hatóság hirdetményt tett közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*, megpályáztatva a sportfogadás-szervezés folytatására irányuló 20 koncessziót.

36 Első körben, egy előzetes kiválasztási szakasz keretében kizárták azokat az ajánlattevőket, akik nem feleltek meg a koncesszió megszerzéséhez kapcsolódó minimális feltételeknek. Ezt, második körben, egy tárgyalási szakasz követte, amelynek során az első szakasz végén kiválasztott ajánlattevőket felkérték arra, hogy mutassák be projektjüket a koncesszióba adó hatóságnak. E második szakaszt követően egy több szemponton alapuló összehasonlító kiválasztási eljárást folytattak le.

37 Egyes piaci szereplők kétségüket fejezték ki ezen eljárás átláthatósága és pártatlansága tekintetében.

38 A kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásának időpontjában egyetlen koncessziót sem adtak ki a módosító szerződés 10a. §-a alapján. Írásbeli észrevételeiben a német kormány előadta, hogy jóllehet a kiválasztási eljárás eredményeképpen 20 ajánlattevőt választottak ki, a koncessziók odaítélését egy, néhány kizárt ajánlattevő által benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása keretében hozott végzéssel felfüggesztették. A 2015. június 10-i tárgyaláson a német kormány pontosította, hogy a koncessziókat ezen időpontig nem ítélték oda a nemzeti bírósági eljárások keretében történt egyéb eljárási események miatt.

39 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az S. Ince-vel szemben a büntető törvénykönyv 284. §-a alapján felrótt bűncselekmény objektív tényállási elemei teljesülnek, mivel anélkül folytatott sportfogadás-közvetítési tevékenységet, hogy erre irányuló engedéllyel rendelkezett volna. Ugyanakkor e bíróság az uniós jogra tekintettel kétségeit fejezi ki e tevékenység büntetendősége tekintetben.

40 E körülmények között az Amtsgericht Sonthofen (sonthofeni helyi bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„[I. Az első vád (2012. január) és a (2012. június végéig tartó időszak tekintetében) a második vád vonatkozásában:]

1) a) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 56. cikket, hogy a bűnüldöző hatóságok számára tilos az, hogy a sportfogadásoknak a más tagállam engedélyével rendelkező fogadásszervező számára, németországi engedély nélkül történő közvetítését szankcionálják abban az esetben, ha a közvetítéshez az is szükséges, hogy a szervező németországi engedéllyel rendelkezzen, de a nemzeti hatóságok számára az uniós joggal ellentétes jogi helyzet (»sportfogadás-monopólium«) miatt tiltott az engedélynek a nem állami fogadásszervezők részére történő megadása?

b) Módosul-e az első kérdés a) pontjára adott válasz abban az esetben, ha az állami sportfogadás-monopóliumot együttesen bevezető és végrehajtó 15 szövetségi tartomány egyikében az állami hatóságok a betiltási eljárás vagy a büntetőeljárás keretében azt állítják, hogy az engedély magán fogadásszervező számára történő megadását érintő jogszabályi tilalmat az e szövetségi tartományra vonatkozó szervezési vagy közvetítési engedély iránti esetleges kérelem esetén nem alkalmazzák?

c) Úgy kell-e értelmezni az uniós jogi elveket, és különösen a szolgáltatásnyújtás szabadságát, valamint a Bíróság C-186/11. sz. ügyben hozott ítéletét, hogy azokkal ellentétes a sportfogadások határokon átnyúló közvetítésének a tartós, »preventívként« jellemzett tilalma vagy szankcionálása, ha azt azzal indokolják, hogy a tilalmat megállapító hatóságok számára a döntésük meghozatalának időpontjában nem volt »nyilvánvaló, azaz minden további vizsgálat nélkül megállapítható«, hogy a közvetítési tevékenység az állami monopólium fenntartását leszámítva az engedélyezés valamennyi lényeges feltételének megfelel?

2) Úgy kell-e értelmezni a 98/34 irányelvet, hogy azzal ellentétes a sportfogadások más uniós tagállam engedélyével rendelkező fogadásszervező számára, németországi engedély nélkül, sportfogadó automata útján történő közvetítésének a szankcionálása, ha az állami beavatkozás egyetlen szövetségi tartománynak az Európai Bizottsággal nem közölt törvényén alapszik, amelynek tartalma a hatályon kívül helyezett [szerencsejátékokról szóló szerződés]?

[II. A 2012. júliustól kezdődő időszak tekintetében a második vád vonatkozásában:]

(3) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 56. cikket, az átláthatóság követelményét, az egyenlőség elvét, valamint a részrehajlásnak az uniós jogi tilalmát, hogy azokkal ellentétes a sportfogadások más [uniós] tagállam engedélyével rendelkező fogadásszervező számára, németországi engedély nélkül történő közvetítésének a szankcionálása olyan esetben, amelynek jellegzetessége a »sportfogadásokra vonatkozó kísérleti kikötést« tartalmazó, kilenc éven át hatályos [módosító szerződés], amely hét évre szólóan előírja annak az elméleti lehetőségét, hogy legfeljebb 20 koncessziót nem állami fogadásszervezőnek is kioszthatnak, melyek esetében a közvetítési engedély szükséges feltétele a valamennyi szövetségi tartományra kiterjedő legalizációs hatály, és amelyet ezenfelül a következők jellemeznek:

a) a koncessziós eljárást és az ezzel kapcsolatban felmerülő jogvitákat a koncesszióba adó szervek azon ügyvédi irodákkal együttesen intézik, amelyek a szövetségi tartományok többségének és azok lottóvállalkozásainak az uniós joggal ellentétes sportfogadás-monopóliummal kapcsolatban rendszeresen tanácsot adtak, és amelyek azokat a nemzeti bíróságok előtt a magán fogadásszervezőkkel szemben képviselték, valamint amelyeket az állami szervek képviseletével a Stoß és társai ügyben (C-316/07, 358/07–C-360/07, 409/07 és C-410/07, EU:C:2010:504), a Carmen Media Group ügyben (C-46/08, EU:C:2010:505), valamint a Winner Wetten ügyben (C-409/06, EU:C:2010:503) lefolytatott előzetes döntéshozatali eljárásban megbíztak;

b) az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2012. augusztus 8-án közzétett, koncesszióra vonatkozó ajánlati felhívásból nem tűnnek ki a benyújtandó koncepció minimumkövetelményeire, az ezenfelül megkövetelt nyilatkozatok és igazolások tartalmára, valamint a legfeljebb 20 koncesszióba vevő kiválasztására vonatkozó részletek, melyeket csupán az ajánlattételi határidő lejártát követően, egy úgynevezett »tájékoztató közlemény« keretében és számos egyéb dokumentumban, kizárólag azokkal az ajánlattevőkkel közöltek, akik a koncessziós eljárás »második szakaszába« továbbjutottak;

c) a koncesszióba adó szerv az ajánlati felhívással ellentétben az eljárás kezdete után 8 hónappal csak [tizennégy] koncessziós ajánlattevőt hívott be a szociális és biztonsági koncepciójának a személyes bemutatása céljából annál az oknál fogva, hogy azok a koncesszió minimumkövetelményeinek 100%-ban megfelelnek, míg az eljárás kezdete után [tizenöt] hónappal azt közölte, hogy a minimumkövetelményeket egyetlen ajánlattevő sem teljesítette »ellenőrizhető módon«,

d) az állami lottótársaságok egyesülése útján létrejött, állami irányítás alatt álló koncessziós ajánlattevő [...] az egyike azon [tizennégy] ajánlattevőnek, amelyeket a koncesszióba adó szervek a koncepciójuk ismertetése céljából behívtak, jóllehet az a sportesemény-szervezőkkel

való szervezeti összefonódások miatt nem alkalmas a koncesszióra, mivel a jogi szabályozás [...] az aktív sport és az azt szervező egyesületek, valamint a sportfogadások szervezése és közvetítése között szigorú elkülönülést ír elő,

e) a koncesszió odaítéléséhez többek között kötelező »a tervezett sportfogadási ajánlathoz szükséges eszközök jogszerű eredetének« az igazolása,

f) a koncesszióba adó szerv és a koncesszió odaítéléséért felelős, a szövetségi tartományok képviselőiből álló szerencsejáték-ügyi tanács [(Glücksspielkollegium)] nem használja ki a koncesszió magán fogadásszervezőnek való odaítélésére vonatkozó lehetőséget, míg az állami lottótársaságok a koncesszió esetleges odaítélésétől számított egyéves időszakon át sportfogadásokat, lottójátékokat és más szerencsejátékokat szerveznek, és az átfogó kereskedelmi fogadóiroda-hálózatukon keresztül kereskedelmet folytathatnak, és ajánlatot tehetnek?”

A Bíróság álláspontja

A Bíróság hatásköréről

41 A belga kormány lényegében azon az alapon vitatja a Bíróságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására irányuló hatáskörét, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet nem tartozik a szolgáltatásnyújtás szabadságának hatálya alá, amely az EUMSZ 56. cikk szövegére tekintettel csak a tagállamok állampolgárait illeti meg, kizárva ezzel a harmadik államok állampolgárait, köztük S. Ince-t.

42 E tekintetben meg kell állapítani, hogy amennyiben S. Ince egy Ausztriában letelepedett társaság javára folytatott sportfogadások gyűjtésére irányuló tevékenységet, az alapügyben szóban forgó helyzet e társaság révén az EUMSZ 56. cikkben biztosított szolgáltatásnyújtás szabadságának hatálya alá tartozik.

43 Ugyanis amennyiben valamely tagállamban letelepedett társaság egy másik tagállamban letelepedett gazdasági szereplő közvetítésével folytat fogadások gyűjtésére irányuló tevékenységet, az e gazdasági szereplő tevékenységei tekintetében alkalmazott korlátozások a szolgáltatásnyújtás szabadságának hatálya alá tartoznak (lásd analógia útján: Gambelli és társai ítélet, C-243/01, EU:C:2003:597, 46. pont).

44 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előterjesztett kérdések megválaszolására.

Az első kérdésről

Az elfogadhatóságról

45 A német kormány az első kérdés a) pontjának elfogadhatatlanságára hivatkozik azzal az indokkal, hogy az hipotetikus jellegű, amennyiben tekintettel az egyes bajorországi közigazgatási és igazságügyi hatóságok azon gyakorlatára, amelynek lényege, hogy „fiktív” jelleggel alkalmazza a piaci magánszereplőkre azon engedélyezési feltételeket, amelyeket az uniós joggal ellentétesnek ítélt állami monopólium alapján járó kizárólagos jogok jogosultjainak kiválasztása végett írtak elő, e monopólium valójában már nem áll fenn.

46 Ezen érvelést el kell utasítani, amennyiben ezen gyakorlatnak az EUMSZ 56. cikkel való összeegyeztethetősége pontosan az első kérdés második és harmadik részének tárgyát képezi. Így a Bíróság ezen kérdés első részére adott válasza továbbra is szükséges az alapjogvita megoldásához,

amennyiben a Bíróság az említett kérdés második és harmadik részére adott válaszában úgy ítélné meg, hogy az ilyen gyakorlat nem teszi lehetővé annak biztosítását, hogy az olyan állami monopolrendszer, mint amely a szerencsejátékokról szóló szerződés és annak tartományi végrehajtási törvényei azon rendelkezéseiből fakadnak, amelyek a nemzeti bíróságok által tett megállapítások alapján az uniós joggal ellentétesnek minősülnek, megfeleljenek az EUMSZ 56. cikknek.

47 Másrészt a görög kormány azon az alapon vitatja az első kérdés b) és c) pontjának elfogadhatóságát, hogy azok hipotetikus jellegűek, mivel a német hatóságoknak nem volt lehetőségük arra, hogy megvizsgálják S. Ince-nek a sportfogadás-szervezési és -közvetítési engedély megszerzésére való alkalmasságát.

48 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlatból következően a tagállam nem alkalmazhat büntetőjogi szankciót adminisztratív formai követelmény be nem tartása miatt, ha annak betartását az uniós jogot sértő módon az érintett tagállam utasította el vagy tette lehetetlenné. Mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés b) és c) pontja annak megállapítására irányul, hogy azok a feltételek, amelyeknek valamely engedély odaítélése a nemzeti jogszabályok értelmében alá volt vetve, ellentétesek voltak-e az uniós joggal, e kérdés jelentősége a kérdést előterjesztő bíróság előtt függőben lévő peres eljárások lezárását illetően nem vonható kétségbe (lásd ebben az értelemben: Costa és Cifone ítélet, C-72/10 és C-77/10, EU:C:2012:80, 43. pont).

49 A fentiekből következően az első kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

50 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 56. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam bűnüldöző hatóságai szankcionálják, hogy valamely piaci magánszereplő engedély nélkül sportfogadásokat közvetít valamely olyan másik piaci magánszereplő javára, aki e tagállamban nem rendelkezik sportfogadások szervezésére irányuló engedéllyel, egy másik tagállamban azonban jogosultja ilyen engedélynek, amennyiben az arra irányuló kötelezettség, hogy sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedéllyel rendelkezzen, olyan állami monopolrendszer részét képezi, amelyről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az ellentétes az uniós joggal. Ezenkívül az említett bíróság arra vár választ, hogy ellentétes-e az EUMSZ 56. cikkel az ilyen szankció, akkor is, ha a piaci magánszereplő elméletileg szerezhet sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedélyt, amennyiben az ilyen engedély odaítélésére vonatkozó eljárás megismerését nem biztosítják, és a sportfogadásra vonatkozó állami monopolrendszer, amelyet a nemzeti bíróságok az uniós joggal ellentétesnek nyilvánítottak, az ilyen eljárás elfogadása ellenére fennállt.

51 Így a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azon következtetések kapcsán kérdezi a Bíróságot, amelyeket valamely tagállam közigazgatási és igazságügyi hatóságainak az alapügyben szóban forgóhoz hasonló sportfogadásra vonatkozó állami monopolrendszert létrehozó belső jogi rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének megállapításából kell levonniuk, miközben arra várnak, hogy az uniós jog ilyen megsértését valamely jogalkotási vagy szabályozási reformmal orvosolják.

52 E tekintetben előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve alapján a Szerződések közvetlenül alkalmazandó rendelkezései és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusai a tagállamok belső jogával fennálló kapcsolatuk tekintetében azzal a hatással bírnak, hogy – pusztán hatálybalépésük ténye folytán – a tagállamok nemzeti jogának valamennyi, az uniós joggal ellentétes rendelkezését a jog erejénél fogva alkalmazhatatlanná teszik (lásd: Simmenthal-ítélet, 106/77, EU:C:1978:49, 17. pont; Factortame és társai ítélet, C-213/89, EU:C:1990:257, 18. pont; Winner Wetten ítélet, C-409/06, EU:C:2010:503, 53. pont).

53 A Bíróság pontosította, hogy a közvetlenül alkalmazandó uniós jog elsőbbsége miatt a sportversenyekre vonatkozó fogadások állami monopóliumával kapcsolatos azon nemzeti szabályozás, amely a nemzeti bíróság megállapításai szerint a szolgáltatásnyújtás szabadságával összeegyeztethetetlen korlátozásokat tartalmaz, és e korlátozások nem járulnak hozzá koherensen és szisztematikusan a fogadási tevékenység korlátozásához, nem alkalmazható tovább valamely átmeneti időszakban (lásd: Winner Wetten ítélet, C-409/06, EU:C:2010:503, 69. pont; Stanleybet International és társai ítélet, C-186/11 és C-209/11, EU:C:2013:33, 38. pont).

54 Ugyanakkor az átmeneti időszak biztosításának megtagadása a nemzeti szabályozás EUMSZ 56. cikkel való összeegyeztethetetlensége esetén nem vonja szükségszerűen maga után az érintett tagállam azon kötelezettségét, hogy liberalizálja szerencsejáték-piacát, amennyiben az ilyen liberalizáció vélhetően nem egyeztethető össze a fogyasztóvédelem és közrend e tagállam által biztosítani kívánt szintjével. Az uniós jog jelenlegi állapotában ugyanis egy meglévő monopóliumnak az EUM-Szerződés rendelkezéseinek való megfelelés céljából történő módosítása, különösen e monopóliumnak a hatóságok részéről történő tényleges és szigorú ellenőrzésnek való alávetése révén, továbbra is nyitva áll a tagállamok előtt (lásd: Stanleybet International és társai ítélet, C-186/11 és C-209/11, EU:C:2013:33, 46. pont).

55 Mindenesetre, még ha az érintett tagállam úgy vélné is, hogy a meglévő monopóliumnak a Szerződés rendelkezéseinek való megfelelés céljából történő módosítása nem képzelhető el, és a szerencsejáték-piac liberalizációja jobban megfelel a fogyasztóvédelem és közrend általa biztosítani kívánt szintjének, tiszteletben kell tartania a Szerződések alapvető szabályait, így többek között az EUMSZ 56. cikket, az egyenlő bánásmód és az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséget. Ilyen esetben a szerencsejátékok bizonyos típusainak nyújtására vonatkozó előzetes hatósági engedélyezés rendszere ezen tagállamban való bevezetésének olyan objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és előzetesen ismert kritériumokon kell alapulnia, amelyek korlátok közé szorítják a nemzeti hatóságok mérlegelési jogkörének gyakorlását, hogy az ne váljon önkényessé (lásd: Carmen Media Group ítélet, C-46/08, EU:C:2010:505, 90. pont; Stanleybet International és társai ítélet, C-186/11 és C-209/11, EU:C:2013:33, 47. pont).

56 Ezen elvek alapján meg kell vizsgálni, hogy az olyan gyakorlat, mint az alapügyben szóban forgó sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó fiktív engedélyezési eljárás, megfelel-e a fentiekben ismertetett objektív és hátrányos megkülönböztetéstől mentes kritériumoknak.

57 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az ilyen gyakorlat jellegénél fogva nincs kodifikálva. Másrészt, a német kormány által hivatkozott azon körülmény ellenére, hogy több mint 70, piaci magánszereplőktől származó engedély iránti kérelemmel fordultak azon hatósághoz, amely a sportfogadás-szervezésre irányuló engedélyek Bajorországban való központosított módon történő megadására rendelkezik hatáskörrel, sem az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, sem pedig az érdekelt felek által előterjesztett észrevételekből nem következik, hogy e gyakorlatot közzétették volna annak érdekében, hogy azt megismertessék azon piaci magánszereplőkkel, amelyek sportfogadás-szervezési vagy -gyűjtési tevékenységet folytathatnak. Ily módon, a kérdést előterjesztő bíróság által végzett vizsgálat függvényében, nem tekinthető úgy, hogy biztosított volt az ilyen piaci szereplőknek az említett gyakorlatról való tájékoztatása.

58 Ezenkívül az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a tartományok hatáskörrel rendelkező hatóságai nem egyhangú és egységes módon alkalmazták az említett fiktív engedélyezési eljárást, mivel azt közülük csak néhány vette igénybe. Hasonlóképpen, amint azt a Bíróság a jelen ítélet 29–32. pontjában megállapította, a német bíróságok megosztottak az ilyen eljárás jogszerűsége tekintetében.

59 E körülmények között nem zárható ki, hogy a piaci magánszereplőknek nem volt lehetőségük sem a sportfogadás-szervezési és -közvetítési engedély kérelmezése érdekében követendő eljárás, sem pedig azon feltételek megismerésére, amelyek között az engedélyt a részükre megadják, vagy azt velük szemben megtagadják. A meghatározottság ezen hiánya miatt az érintett gazdasági szereplők nem ismerhetik meg az EUMSZ 56. cikkből eredő jogaik és kötelezettségeik tartalmát, így az említett szabályozás ellentétesnek minősül a jogbiztonság elvével (lásd analógia útján: Église de scientologie ítélet, C-54/99, EU:C:2000:124, 22. pont; Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-483/99, EU:C:2002:327, 50. pont; Festersen-ítélet, C-370/05, EU:C:2007:59, 43. pont).

60 Mindenesetre hangsúlyozni kell, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy egyetlen piaci magánszereplő részére sem adtak ki sportfogadás-szervezési és -közvetítési engedélyt az alapügyben szóban forgó fiktív engedélyezési eljárás alapján.

61 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy amennyiben a sportfogadás-szervezési és -közvetítési engedély megadásának a szerencsejátékokról szóló szerződés és a tartományok végrehajtási törvényei alapján az állami piaci szereplőkre alkalmazandó feltételei pontosan a piaci magánszereplők kizárásának igazolását szolgálják, ez utóbbiak a gyakorlatban soha nem teljesíthetik e feltételeket. Még inkább ez következik a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) 2013. május 16-án hozott ítéleteiből, amelyek lehetővé teszik, hogy megelőző jelleggel eltiltsák a piaci magánszereplőket a sportfogadás-szervezéstől és közvetítéstől, amennyiben e piaci szereplők nyilvánvalóan nem alkalmasak ilyen engedély megszerzésére.

62 E megállapításból az következik, amint arra a kérdést előterjesztő bíróság, S. Ince és a Bizottság hivatkozik, hogy az alapügyben szóban forgó fiktív engedélyezési eljárás nem tekinthető úgy, mint amely orvosolná azon belső jogi rendelkezéseknek az uniós joggal való, a nemzeti bíróságok által megállapított összeegyeztethetetlenségét, amelyek a sportfogadások szervezésére és közvetítésére vonatkozó állami monopolrendszert hoztak létre.

63 Az ilyen összeegyeztethetetlenség következményeit illetően emlékeztetni kell arra, hogy a tagállam nem alkalmazhat büntetőjogi szankciót adminisztratív formai követelmény be nem tartása miatt, ha annak betartását az uniós jogot sértő módon az érintett tagállam utasította el vagy tette lehetetlenné (lásd: Placanica és társai ítélet, C-338/04, C-359/04 és C-360/04, EU:C:2007:133, 69. pont; Stoß és társai ítélet, C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 és C-410/07, EU:C:2010:504, 115. pont; Costa és Cifone ítélet, C-72/10 és C-77/10, EU:C:2012:80, 43. pont).

64 Az ehhez hasonló, az uniós jog elsőbbségének és a jóhiszemű együttműködésnek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt elvéből következő tilalom hatáskörük keretén belül az érintett tagállam minden szervére – köztük a bűnüldöző hatóságokra is – vonatkozik (lásd ebben az értelemben: Wells -ítélet, C-201/02, EU:C:2004:12, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 A fentiekre tekintettel az első kérdés a)–c) pontjára azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam bűnüldöző hatóságai szankcionálják, hogy valamely piaci magánszereplő engedély nélkül sportfogadásokat közvetít valamely olyan másik piaci magánszereplő javára, aki e tagállamban nem rendelkezik sportfogadás-szervezési engedéllyel, egy másik tagállamban azonban jogosultja ilyen engedélynek, amennyiben az arra irányuló kötelezettség, hogy sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedéllyel rendelkezzen, olyan állami monopolrendszer részét képezi, amelyről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az ellentétes az uniós joggal. Az ilyen szankció ellentétes az EUMSZ 56. cikkel akkor is, ha a piaci magánszereplő elméletileg szerezhet sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedélyt, amennyiben az ilyen engedély odaítélésére vonatkozó eljárás megismerését nem biztosítják, és a sportfogadásra vonatkozó állami monopolrendszer, amelyet a nemzeti bíróságok az uniós joggal ellentétesnek nyilvánítottak, az ilyen eljárás elfogadása ellenére ténylegesen fennállt.

A második kérdésről

66 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan tartományi jogszabály tervezete, amely valamely tagállam különböző tartományai tekintetében közös olyan szabályozás rendelkezéseit, amely már hatályát vesztette, az érintett tartomány szintjén hatályban tart, az említett 8. cikk (1) bekezdésében előírt közlési kötelezettség hatálya alá tartozik, amennyiben e tervezet az ezen irányelv 1. cikke értelmében vett műszaki szabályokat tartalmaz, oly módon, hogy e kötelezettség elmulasztása azt eredményezi, hogy e műszaki szabályok magánszemélyekkel szemben büntetőeljárás keretében nem érvényesíthetők, még akkor sem, ha az említett közös jogszabály tervezetét a 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően előzetesen közölték a Bizottsággal, és kifejezetten előírták a jogszabály hatálya meghosszabbításának lehetőségét, amellyel ugyanakkor nem éltek.

67 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében előírt közlési kötelezettség megsértése olyan eljárási hiba az érintett műszaki szabályok elfogadásában, amely e műszaki szabályok alkalmazhatatlanságát eredményezi, ily módon azok nem érvényesíthetők magánszemélyekkel szemben (lásd különösen: Ivansson és társai ítélet, C-307/13, EU:C:2014:2058, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy, amint azt a főtanácsnok az indítványának 60. pontjában megállapította, jóllehet ezen irányelv 8.cikkének (1) bekezdése a műszaki szabályokat tartalmazó jogszabálytervezetek teljes szövegének a Bizottsággal való közlését követeli meg (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-279/94, EU:C:1997:396, 40. és 41. pont), az e kötelezettség megsértéséből fakadó alkalmazhatatlanság nem az ilyen jogszabály összes rendelkezésére, hanem csupán az abban szereplő műszaki szabályokra terjed ki.

69 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó hasznos válasz érdekében először is meg kell vizsgálni, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződésnek az S. Ince által állítólagosan megsértett rendelkezései, amelyeket e szerződés hatályának lejártát követően a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény alapján bajorországi tartományi szabályozásként továbbra is alkalmazni kellett, a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontja értelmében vett „műszaki szabálynak” minősülnek-e.

70 E rendelkezés értelmében a „műszaki szabály” fogalma négyféle intézkedési kategóriát foglal magában, így először is a 98/34 irányelv 1. cikkének 3. pontja értelmében vett „műszaki leírás[t]”, másodszor az ezen irányelv 1. cikkének 4. pontjában meghatározott „más követelmények[et]”, harmadszor az említett irányelv 1. cikkének 5. pontjában meghatározott „szolgáltatásra vonatkozó szabály[t]”, negyedszer pedig a „tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései[t], [...] amelyek megtiltják valamely termék gyártását, behozatalát, értékesítés[é]t vagy használatát, vagy valamely szolgáltatás nyújtását vagy használatát, illetve valamely szolgáltató létrehozását”.

71 Először is úgy tűnik, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés egyetlen, a műszaki szabályok kategóriájába, vagyis a 98/34 irányelv 1. cikkének 3. pontja értelmében vett „műszaki leírás” fogalma alá tartozó rendelkezést sem foglal magában. E fogalom ugyanis kizárólag azon nemzeti rendelkezésekre vonatkozik, amelyek a termékre vagy annak csomagolására vonatkozik, és ennélfogva a termék valamely megkövetelt tulajdonságát határozza meg (lásd: Fortuna és társai ítélet, C-213/11, C-214/11 és C-217/11, EU:C:2012:495, 28. pont; Ivansson és társai ítélet, C-307/13, EU:C:2014:2058, 19. pont). Márpedig a szerencsejátékokról szóló szerződés a sportfogadás-szervezést és -közvetítést szabályozza, anélkül hogy az ilyen tevékenységekkel esetlegesen érintett termékekre utalna.

72 Ugyanezen okból, a szerencsejátékokról szóló szerződés még kevésbé tartalmazhat a műszaki szabályok második kategóriájába, vagyis az említett irányelv 1. cikkének 4. pontja értelmében vett „más követelmények” fogalma alá tartozó rendelkezést, mivel e fogalom a termékeknek a forgalomba hozataluk utáni életciklusára vonatkozik.

73 Végül meg kell vizsgálni, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés tartalmaz-e a „műszaki szabályok” harmadik és negyedik kategóriájába tartozó, a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontjában felsorolt szabályokat, vagyis „szolgáltatásra vonatkozó szabály[okat]” vagy olyan szabályokat, amelyek „megtiltják valamely szolgáltatás nyújtását vagy használatát, illetve valamely szolgáltató létrehozását”.

74 Az említett irányelv 1. cikkének 5. pontja alapján „szolgáltatásra vonatkozó szabály[nak]” minősül az ugyanezen irányelv 1. cikkének 2. pontja szerinti minden szolgáltatási tevékenységek megkezdésére és végzésére vonatkozó általános jellegű követelmény, e szolgáltatások pedig az „információs társadalom bármely szolgáltatás[át], azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás[t]” jelölik.

75 E tekintetben meg kell állapítani, hogy, amint arra a Bizottság a tárgyaláson hivatkozott, a szerencsejátékokról szóló szerződés egyes rendelkezései „szolgáltatásra vonatkozó szabály[nak]” minősülhetnek, amennyiben azok a 98/34 irányelv 1. cikkének 2. pontja értelmében vett „információs társadalom bármely szolgáltatás[ára]” vonatkoznak. E rendelkezések magukban foglalják a szerencsejátékok interneten való kínálatának a szerencsejátékokról szóló szerződés 4. §-a (4) bekezdésében előírt tilalmát, az e tilalom alóli, az e szerződés 25. §-ának (6) bekezdésében felsorolt kivételeket, a sportfogadások távközlési eszközök útján való kínálatának lehetősége tekintetében az említett szerződés 21. §-a (2) bekezdésében elfogadott korlátozásokat, valamint a szerencsejátékok interneten vagy távközlési eszközök útján való reklámozásának az ugyanezen szerződés 5. §-a (3) bekezdése szerinti tilalmát.

76 Ami ezzel szemben a szerencsejátékokról szóló szerződésnek a 98/34 irányelv 1. cikke 2. pontja értelmében vett „információs társadalom bármely szolgáltatás[ára]” vonatkozón kívüli egyéb rendelkezéseit illeti, mint a sportfogadások szervezéséhez és gyűjtéséhez való engedélyre vonatkozó kötelezettséget, valamint az azt előíró rendelkezéseket, hogy az ilyen engedély piaci magánszereplők részére történő megadása nem lehetséges, azok nem minősülnek az ezen irányelv 1. cikkének 11. pontja értelmében vett „műszaki szabályoknak”. Ugyanis azok a nemzeti rendelkezések, amelyek a vállalkozások alapítására vagy a vállalatok által történő szolgáltatásnyújtásra vonatkozó feltételek előírására korlátozódnak, mint amelyek valamely szakmai tevékenység gyakorlását előzetes engedélytől teszik függővé, e rendelkezés értelmében nem minősülnek műszaki szabályoknak (lásd ebben az értelemben: Lindberg-ítélet, C-267/03, EU:C:2005:246, 87. pont).

77 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szóban forgó büntetőeljárás keretében felróható-e S. Ince-nek a jelen ítélet 75. pontjában felsorolt egyes olyan intézkedések megsértése, amelyeket a 98/34 irányelv 1. cikkének 5. pontja értelmében vett „szolgáltatásokra vonatkozó szabályoknak” kell tekinteni.

78 Másodszor meg kell vizsgálni, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény, amennyiben az a szerencsejátékokról szóló szerződés rendelkezései tekintetében megállapította, hogy azokat az e szerződés hatályának lejártát követően bajorországi tartományi jogként alkalmazni kell, a 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti, Bizottsággal való közlési kötelezettség alá tartozott-e, oly módon, hogy abban az esetben, ha felróják S. Ince-nek egy vagy több, a szerencsejátékokról szóló szerződés által megállapított műszaki szabály megsértését, ilyen közlés hiányában e rendelkezések nem érvényesíthetők vele szemben.

79 E tekintetben előzetesen meg kell állapítani, hogy, amint azt a Bizottság hangsúlyozza, a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény rendelkezései nem tartoznak a 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése által a tagállamokkal szemben előírt azon kötelezettség alá, hogy „újra köz[öljék] a [műszaki szabály] tervezet[é]t”, ha azon jelentős változtatásokat hajtanak végre. Ugyanis e kötelezettség csak arra a helyzetre vonatkozik – amelybe a jelen ügy nem tartozik bele –, amelyben a nemzeti jogalkotási eljárás során azt követően hajtanak végre jelentős változtatásokat a műszakiszabály-tervezeten, hogy azt közölték a Bizottsággal.

80 Ezzel szemben meg kell vizsgálni, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvényt az elfogadását megelőzően a 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján a szerencsejátékokról szóló szerződés tervezetének közlése mellett és attól függetlenül közölni kellett volna-e a Bizottsággal.

81 E tekintetben meg kell állapítani, hogy jóllehet a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvény alapján a sportfogadások szervezését és közvetítését meghatározó szabályok tartalmilag megegyeznek a Bizottsággal korábban közölt szerencsejátékokról szóló szerződés szabályaival, eltérést mutatnak az időbeli és területi hatályuk tekintetében.

82 Ennélfogva a 98/34 irányelv által követett célok megvalósítása megköveteli, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés végrehajtásáról szóló törvényhez hasonló jogszabály tervezetét az ezen irányelv 8. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján közöljék a Bizottsággal. Amint az különösen az irányelv (5) és (6) preambulumbekezdéséből következik, az irányelv célja először is a tagállamok által tervezett műszaki szabályok előzetes ellenőrzésének a biztosítása, lehetővé téve a Bizottságnak és a többi tagállamnak, hogy azokról elfogadásuk előtt tudomást szerezzenek. Másodszor, amint azt az említett irányelv a (7) preambulumbekezdésében megállapítja, az irányelv a tagállamok által tervezett műszaki szabályozások rendszeres közzétételének biztosításával, és ily módon annak e gazdasági szereplők számára való lehetővé tételével, hogy e szabályozások hatásait illetően megismertessék véleményüket, arra irányul, hogy a gazdasági szereplők hatékonyabban használhassák ki a belső piacból fakadó előnyöket.

83 Különösen e második célra figyelemmel fontos, hogy a tagállamok gazdasági szereplőit tájékoztassák a tagállamok által elfogadott műszakiszabály-tervezetekről, valamint azok időbeli és területi hatályáról, hogy azok megismerhessék azon kötelezettségek terjedelmét, amelyeket velük szemben előírhatnak, és hogy felkészülhessenek e jogszabályszövegek elfogadására azzal, hogy adott esetben kellő időben átalakítják termékeiket vagy szolgáltatásaikat.

84 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan tartományi jogszabály tervezete, amely valamely tagállam különböző tartományai tekintetében közös olyan szabályozás rendelkezéseit, amely már hatályát vesztette, az érintett tartomány szintjén hatályban tart, az említett 8. cikk (1) bekezdésében előírt közlési kötelezettség hatálya alá tartozik, amennyiben e tervezet az ezen irányelv 1. cikke értelmében vett technikai szabályokat tartalmaz, oly módon, hogy e kötelezettség elmulasztása azt eredményezi, hogy e technikai szabályok magánszemélyekkel szemben büntetőeljárás keretében nem érvényesíthetők. Nem kérdőjelezi meg az ilyen kötelezettséget az a körülmény, hogy az említett közös jogszabály tervezetét az említett irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően előzetesen közölték a Bizottsággal, és kifejezetten előírták a jogszabály hatálya meghosszabbításának lehetőségét, amellyel ugyanakkor nem éltek.

A harmadik kérdésről

85 Harmadik kérdésével a kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 56. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam szankcionálja a területén engedély nélkül, valamely olyan másik gazdasági szereplő javára folytatott sportfogadás-közvetítést, aki valamely másik tagállamban sportfogadás-szervezésre való engedéllyel rendelkezik:

– ha a sportfogadás-szervezésre való engedély kiállítását annak rendelik alá, hogy az említett gazdasági szereplő az alapügybelihez hasonló, koncesszió odaítélésére irányuló eljárás szerint koncessziót szerezzen, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ezen eljárás nem tartja tiszteletben az egyenlő bánásmód és az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséget, és

– amennyiben valamely olyan nemzeti rendelkezés hatálybalépése ellenére, amely koncesszió piaci magánszereplők részére való odaítélését teszi lehetővé, a sportfogadások szervezésére és közvetítésére irányuló állami monopolrendszert létrehozó rendelkezéseket, amelyekről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az uniós joggal ellentétesek, a gyakorlatban továbbra is alkalmazták.

86 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a szolgáltatási koncessziós szerződéseket kötő hatóságok általánosságban kötelesek tiszteletben tartani a Szerződés alapvető szabályait, nevezetesen az EUMSZ 56. cikket, és különösen az egyenlő bánásmód és az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséget (lásd ebben az értelemben: Sporting Exchange ítélet, C-203/08, EU:C:2010:307, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 Az átláthatóság ezen követelményének, amely az egyenlőség elvének egyik szükségszerű következménye, ebben az összefüggésben alapvetően az a célja, hogy biztosítsa azt, hogy valamennyi érdekelt piaci szereplő el tudja dönteni, hogy a vonatkozó információk egésze alapján ajánlatot tesz-e a pályázati felhívásra, valamint azt, hogy ne merüljön fel annak kockázata, hogy az odaítélő hatóság kivételez vagy önkényesen jár el. E követelmény azt jelenti, hogy az odaítélési eljárás valamennyi feltételét és részletes szabályát világosan, pontosan és egyértelműen kell megfogalmazni, úgy, hogy az egyrészt valamennyi elvárható mértékben tájékozott és általános gondossággal eljáró ajánlattevő részére lehetővé tegye e szabályok pontos alkalmazási körének megértését és azok azonos módon történő értelmezését, másrészt az odaítélő hatóság mérlegelési jogkörének határok közé szorítását, és e hatóság számára annak lehetővé tételét, hogy hatékonyan tudja vizsgálni azt, hogy az ajánlattevők ajánlatai megfelelnek-e a szóban forgó eljárás szempontjainak (Costa és Cifone ítélet, C-72/10 és C-77/10, EU:C:2012:80, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

88 Végső soron az alapeljárásbeli tények értékelésére és a nemzeti jogszabályok értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező, kérdést előterjesztő bíróság feladata annak az ezen elvek alapján történő vizsgálata, hogy az általa megállapított tényezők, önmagukban véve vagy együttes hatásukat tekintve, kétségessé teszik-e az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, sportfogadás-szervezésre irányuló koncesszió odaítélési eljárásának az egyenlő bánásmód és az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalma elvével, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséggel való összeegyeztethetőségét.

89 Meg kell jegyezni, hogy a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdés f) pontjában megállapította, hogy a koncesszióba adó hatóság nem élt azzal a lehetőséggel, hogy a módosító szerződés 10a. §-a alapján piaci magánszereplőknek ítéljen oda koncessziót. Amint arra a Bíróság a jelen ítélet 38. pontjában hivatkozott, a német kormány által előterjesztett észrevételekből következik, hogy a német bíróságok a koncessziónak a kiválasztási eljárás eredményeképpen kiválasztott ajánlattevők részére való odaítélését több ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott végzéssel felfüggesztették. Ennélfogva az S. Ince-nek felrótt jogsértést megvalósító tényállás idején egyetlen piaci magánszereplő sem volt jogosult sportfogadások szervezésére vagy gyűjtésére Németországban, mivel a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) jelen ítélet 29. és 30. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatát továbbra is alkalmazták a piaci magánszereplőkre.

90 Ezzel szemben, amint azt az Amtsgericht Sonthofen (sonthofeni helyi bíróság) szintén megállapította a harmadik kérdés f) pontjában, a szerencsejátékokról szóló szerződés vagy az annak tartományi végrehajtási törvényei alapján szerzett sportfogadás-szervezési és -közvetítési engedéllyel rendelkező állami piaci szereplők a módosító szerződés 29. §-ában szereplő átmeneti rendelkezés alapján továbbra is folytathatnak ilyen tevékenységet az első koncesszió odaítélésétől számított egyéves időtartam alatt, anélkül hogy ők maguk koncesszióval rendelkeznének.

91 E körülmények között e bíróság úgy véli, hogy a szerencsejátékokról szóló szerződés és annak tartományi végrehajtási törvényei által előírt, sportfogadások szervezésére és közvetítésére irányuló állami monopolrendszer, amelyről a német bíróságok megállapították, hogy ellentétes az uniós joggal, a gyakorlatban továbbra is fennállt.

92 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy, amint arra a Bíróság a jelen ítélet 53–55. pontjában emlékeztetett, a Bíróság a Stanleybet International és társai ítéletben (C-186/11 és C-209/11, EU:C:2013:33, 38., 46. és 47. pont) kimondta, hogy a sportfogadások állami monopóliumával kapcsolatos azon nemzeti szabályozás, amely a nemzeti bíróság megállapításai szerint a szolgáltatásnyújtás szabadságával összeegyeztethetetlen korlátozásokat tartalmaz, nem alkalmazható tovább valamely átmeneti időszakban. Az átmeneti időszak biztosításának megtagadása azonban nem kötelezi az érintett tagállamot arra, hogy liberalizálja szerencsejáték-piacát, ugyanis az uniós joggal való összeegyeztethetőség érdekében a fennálló monopóliumok módosíthatók is, vagy felválthatók egy objektív és hátrányos megkülönböztetéstől mentes, előzetesen megismerhető kritériumokon alapuló előzetes hatósági engedélyezési rendszerrel.

93 A fentiekre tekintettel, és anélkül hogy ezenfelül szükséges lenne annak meghatározása, hogy a harmadik kérdés a)–e) pontjában felsorolt egyes tényezők kétségessé teszik-e az alapügyben szóban forgóhoz hasonló koncesszió-odaítélési eljárásnak az EUMSZ 56. cikkel való összeegyeztethetőségét, meg kell állapítani, hogy az olyan jogalkotási reform, mint amely a módosító szerződés 10a. §-ban előírt sportfogadásokra vonatkozó kísérleti kikötés bevezetéséből következik, nem tekinthető úgy, mint amely orvosolta a szerencsejátékokról szóló szerződés és annak végrehajtási törvényei rendelkezéseiből következőhöz hasonló, sportfogadások szervezésére és közvetítésére irányuló állami monopolrendszer EUMSZ 56. cikkel való összeegyeztethetetlenségét, amennyiben, a harmadik kérdés f) pontjában leírt körülményekre figyelemmel, e rendszer e reform hatálybalépése ellenére a gyakorlatban továbbra is fennállt.

94 Márpedig, amint arra a Bíróság a jelen ítélet 63. pontjában emlékeztetett, a tagállam nem alkalmazhat büntetőjogi szankciót adminisztratív formai követelmény be nem tartása miatt, ha annak betartását az uniós jogot sértő módon e tagállam utasította el vagy tette lehetetlenné.

95 Ebből következően a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam szankcionálja a területén engedély nélkül, valamely olyan másik piaci szereplő javára folytatott sportfogadás-közvetítést, aki valamely másik tagállamban sportfogadás-szervezésre való engedéllyel rendelkezik:

– ha a sportfogadás-szervezésre való engedély kiállítását annak rendelik alá, hogy az említett gazdasági szereplő az alapügybelihez hasonló, koncesszió odaítélésére irányuló eljárás szerint koncessziót szerezzen, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ezen eljárás nem tartja tiszteletben az egyenlő bánásmód és az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséget, és

– amennyiben valamely olyan nemzeti rendelkezés hatálybalépése ellenére, amely koncesszió piaci magánszereplők részére való odaítélését teszi lehetővé, a sportfogadások szervezésére és közvetítésére irányuló állami monopolrendszert létrehozó rendelkezéseket, amelyekről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az uniós joggal ellentétesek, a gyakorlatban továbbra is alkalmazták.

A költségekről

96 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam bűnüldöző hatóságai szankcionálják, hogy valamely piaci magánszereplő engedély nélkül sportfogadásokat közvetít valamely olyan másik piaci magánszereplő javára, aki e tagállamban nem rendelkezik sportfogadás-szervezési engedéllyel, egy másik tagállamban azonban jogosultja ilyen engedélynek, amennyiben az arra irányuló kötelezettség, hogy sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedéllyel rendelkezzen, olyan állami monopolrendszer részét képezi, amelyről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az ellentétes az uniós joggal. Az ilyen szankció ellentétes az EUMSZ 56. cikkel akkor is, ha a piaci magánszereplő elméletileg szerezhet sportfogadás-szervezésre és -közvetítésre vonatkozó engedélyt, amennyiben az ilyen engedély odaítélésére vonatkozó eljárás megismerését nem biztosítják, és a sportfogadásra vonatkozó állami monopolrendszer, amelyet a nemzeti bíróságok az uniós joggal ellentétesnek nyilvánítottak, az ilyen eljárás elfogadása ellenére ténylegesen fennállt.**

2) **Az 1998. július 20-i 98/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1998. június 22-i 98/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan tartományi jogszabály tervezete, amely valamely tagállam különböző tartományai tekintetében közös olyan szabályozás rendelkezéseit, amely már hatályát vesztette, az érintett tartomány szintjén hatályban tart, az említett 8. cikk (1) bekezdésében előírt közlési kötelezettség hatálya alá tartozik, amennyiben e tervezet az ezen irányelv 1. cikke értelmében vett technikai szabályokat tartalmaz, oly módon, hogy e kötelezettség elmulasztása azt eredményezi, hogy e technikai szabályok magánszemélyekkel szemben büntetőeljárás keretében nem érvényesíthetők. Nem kérdőjelezi meg az ilyen kötelezettséget az a körülmény, hogy az említett közös jogszabály tervezetét az említett irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően előzetesen közölték a Bizottsággal, és kifejezetten előírták a jogszabály hatálya meghosszabbításának lehetőségét, amellyel ugyanakkor nem éltek.**

3) **Az EUMSZ 56. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam szankcionálja a területén engedély nélkül, valamely olyan másik piaci szereplő javára folytatott sportfogadás-közvetítést, aki valamely másik tagállamban sportfogadás-szervezésre való engedéllyel rendelkezik:**

   – **ha a sportfogadás-szervezésre való engedély kiállítását annak rendelik alá, hogy az említett gazdasági szereplő az alapügybelihez hasonló, koncesszió odaítélésére irányuló eljárás szerint koncessziót szerezzen, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ezen eljárás nem tartja tiszteletben az egyenlő bánásmód és az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az azokból eredő átláthatósági kötelezettséget, és**

– **amennyiben valamely olyan nemzeti rendelkezés hatálybalépése ellenére, amely koncesszió piaci magánszereplők részére való odaítélését teszi lehetővé, a sportfogadások szervezésére és közvetítésére irányuló állami monopolrendszert létrehozó rendelkezéseket, amelyekről a nemzeti bíróságok megállapították, hogy az uniós joggal ellentétesek, a gyakorlatban továbbra is alkalmazták.**

Aláírások